

liever op één: de aardolie – dáár ging het Japan immers in de eerste plaats om. Het had, zoals eerder vermeld, in geval van oorlog per jaar 7,9 mln ton aardolie nodig en dat was precies de hoeveelheid welke Indië in '39 had geproduceerd.

Kobajasji begon met de eis te stellen dat de Japanners grote aardolie-concessies zouden krijgen en dat de jaarlijkse aardolie-uitvoer naar Japan van 570 000 ton in '39 zou worden verhoogd tot 3,75 mln ton. Inzake de concessies werd hem geantwoord dat er in Indië nauwelijks gebieden met aardoliehoudende lagen waren die niet reeds als concessie waren uitgegeven, zij het dat Japan wellicht hier en daar, vooral op Borneo, de al aan Japanse maatschappijen uitgegeven (kleine) concessies zou mogen uitbreiden, en ten aanzien van de aardolie-uitvoer werd gesteld dat de door de in Indië werkzame aardolie-maatschappijen aangegane verplichtingen slechts toestonden dat de uitvoer naar Japan tot 1,8 mln ton per jaar zou worden verhoogd – daarvan zou in eerste instantie in zes maanden maar de helft worden geleverd en nadien zou de situatie opnieuw bezien worden. Kobajasji, die liever niet met lege handen naar Japan wilde terugkeren, aanvaardde dat aanbod op 18 oktober – wij vermoeden dat zulks in hoge Japanse kringen tot aanzienlijke deining leidde, althans: op 20 oktober werd hij teruggeroepen en op de 22ste verliet hij Batavia. Daarmee waren de onderhandelingen overigens slechts opgeschort.

In november berichtte het kabinet-Konoje dat het een nieuwe delegatieleider had benoemd: Kenkitsji Josjizawa, lid van het Japanse Hogerhuis, oud-minister van buitenlandse zaken. Ook de Japanse consul-generaal, Saito, was vervangen – er was een nieuwe benoemd: Joetaka Isjizawa, die al in het midden van de jaren '30 een tijd lang consul-generaal in Batavia was geweest. Van Mook beschreef Josjizawa en Isjizawa als 'mannen van de wereld, welgemanierd en vasthoudend, ingesteld op kundig en hoffelijk onderhandelen'.¹ Wel, met al hun kunde en hoffelijkheid konden ook zij geen voortgang boeken, zulks te minder nadat zij, na eind december in Batavia te zijn aangekomen, midden januari '41 een memorandum hadden aangeboden met een aantal eisen die buitengewoon ver gingen: Nederlands-Indië moest zich met een verklaring over zijn algemene politiek aan Japans zijde scharen, er moesten veel meer Japanners tot Indië worden toegelaten, Japanners moesten overal op zoek kunnen gaan naar delfstoffen, Japanse medici moesten overal hun beroep kunnen uitoefenen, Japanse vissers moesten kunnen

¹ A.v., p. 73.